

BIOCHEMIE PLIC

Jana Novotná

PLÍCE

Produkují: surfaktant

kolagen + elastin

hlen (mukopolysacharidy + IgA)

Inaktivují: ROS

kininy – (hydrolýza peptidové vazby u bradykininu kininase II)

serotonin – (z oběhu aktivním transportem přes endotelium, rychlé odbourávání MAO, žírné buňky)

noradrenalin

acetylcholin

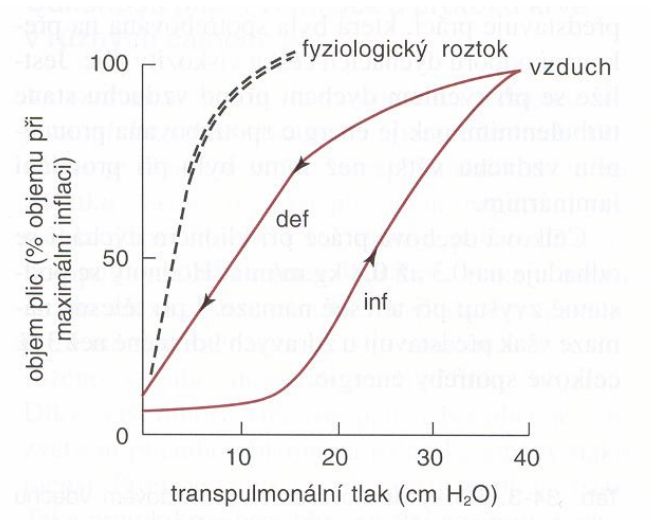
detoxikace cizorodých látek (vdechovaných i z cirkulace)

hydroxylací cytochromem P450 v mikrosomech

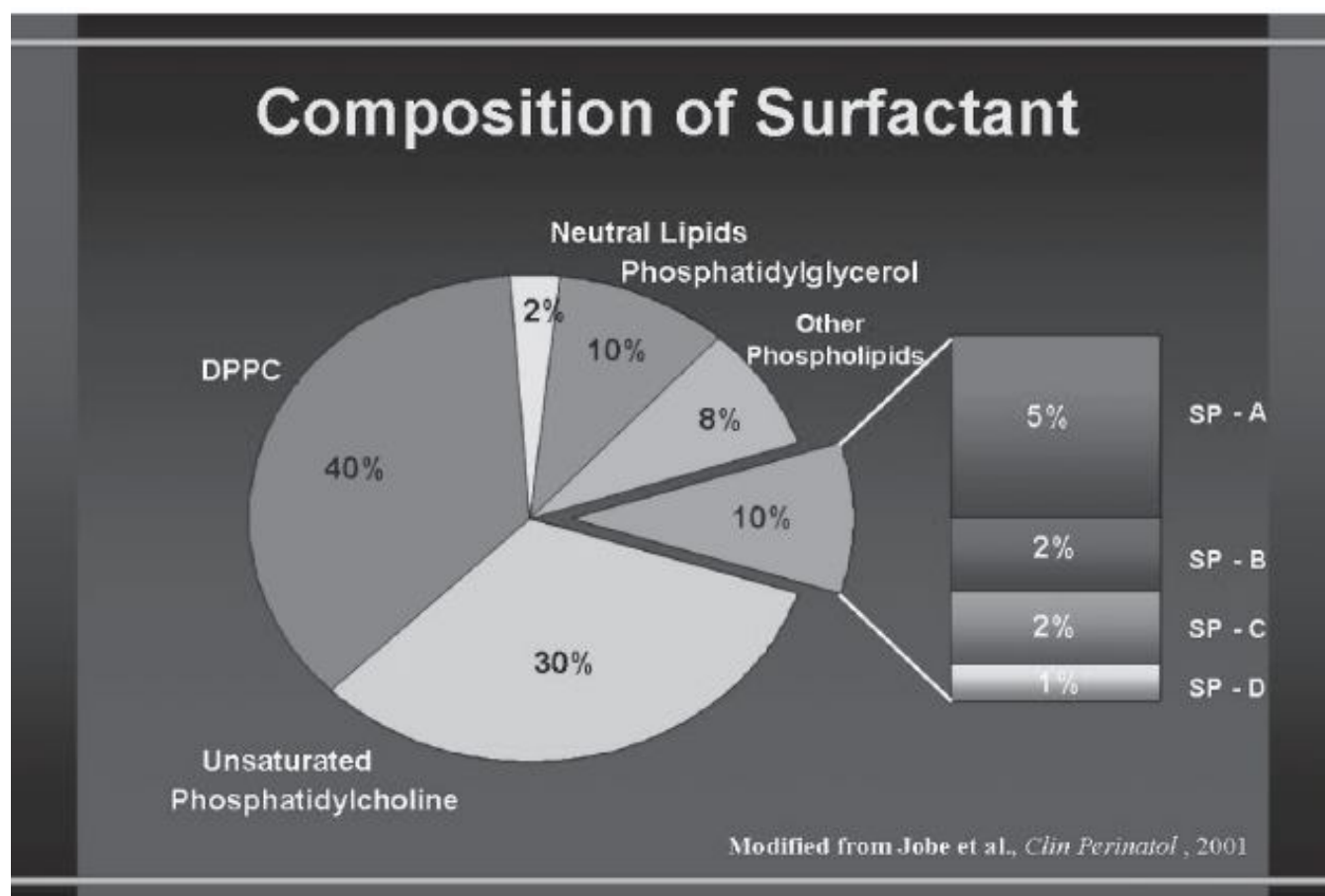
Aktivují: angiotenzin

Surfaktant

- Lipoproteinový komplex snižující povrchové napětí – syntéza alveolárními epitelovými buňkami typu II
- Komplex proteinů a lipidů s hydrofilní a hydrofóbní složkou
- Hydrofilní složka směřuje dovnitř alveolu (extracelulární tekutina), hydrofobní vně (vzduch)
- Snižuje povrchové napětí

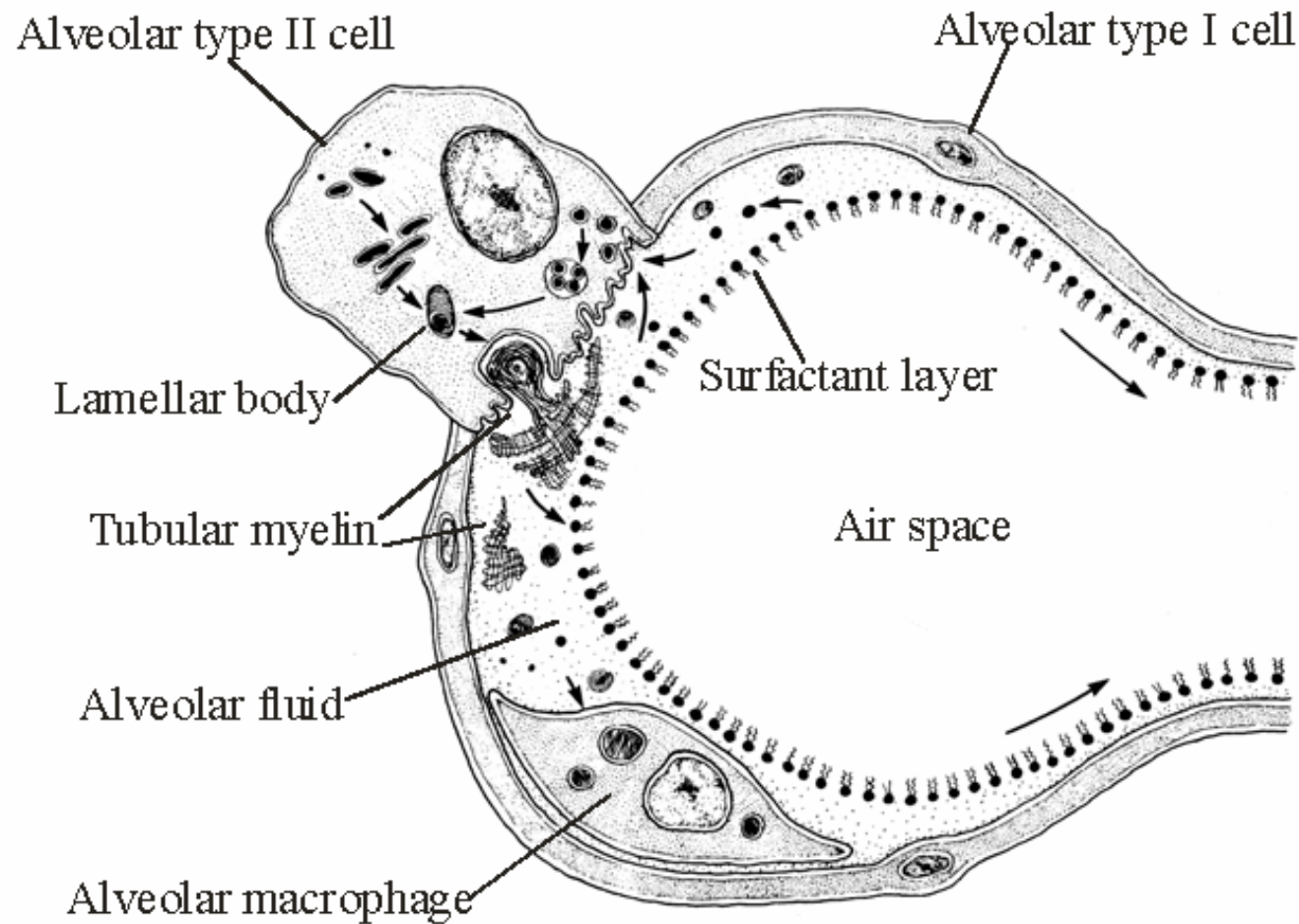
Složení surfaktantu

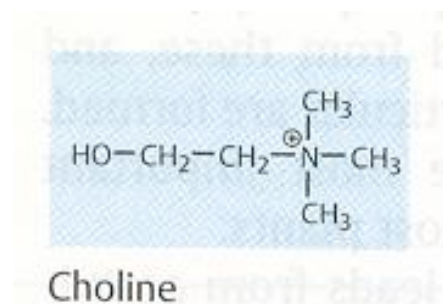
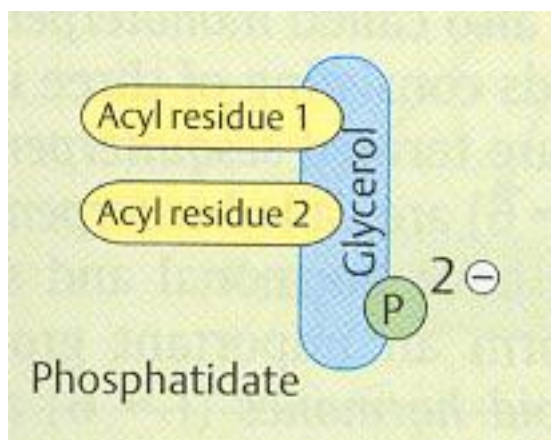
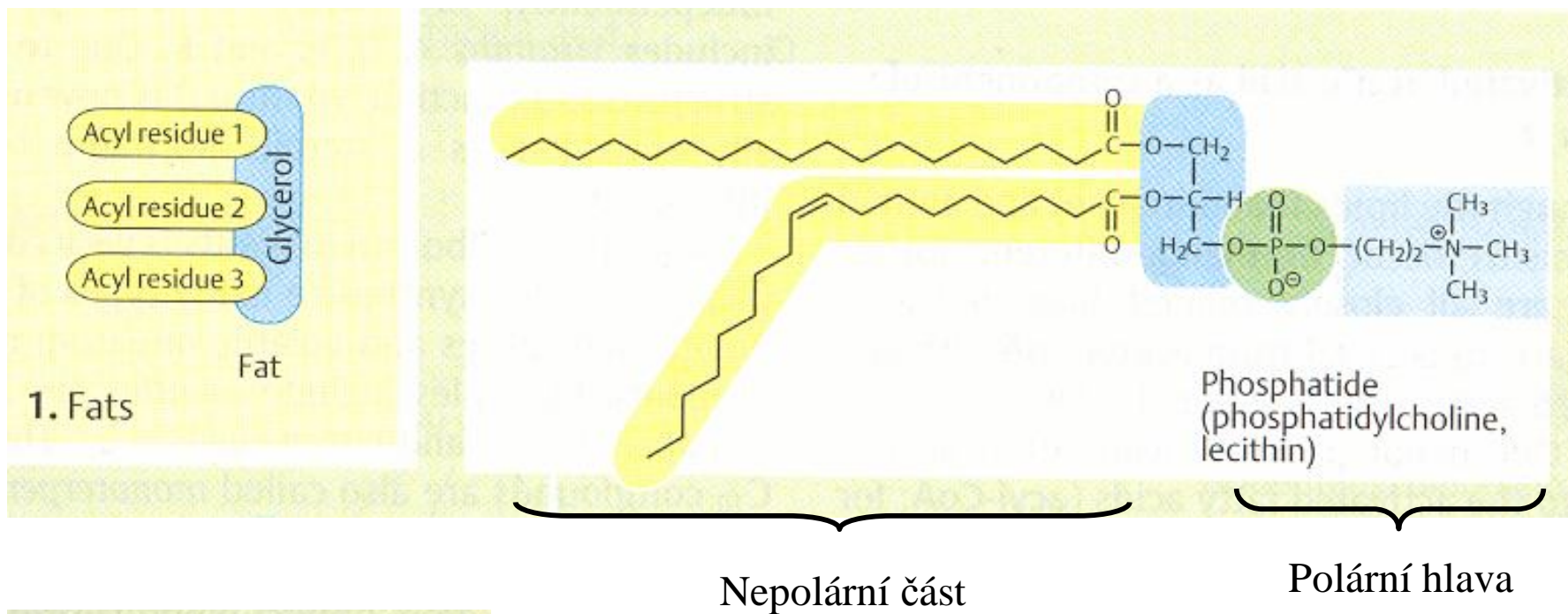
* DPPC –Dipalmitoylphosphatidylcholine

Figure 1 - Composition of surfactant. Modified from Jobe et al¹⁰

Alveolus

Fosfolipidy

Proteiny

SP-A :

- tvorba tubulárního myelinu
- regulace vestavby fosfolipidů do monomolekulární vrstvy
- modulace absorpce a sekrece fosfolipidů buňkami typu II
- aktivace alveolárních makrofágů
- vazba a odstraňování bakterií a virů
- chemotaktická stimulace alveolárních makrofágů

SP-D důležitá role v obraně proti patogenům

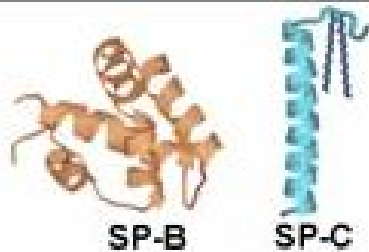
SP-B a SP-C:

- zvyšování biofyzikálních vlastností surfaktantu
- podpora rychlého zabudování a molekulární rozvrstvení fosfolipidů v monomolekulární vrstvě

Proteiny

Syntéza – epiteliální buňky

SMALL HYDROPHOBIC PROTEINS

LUNG COLLECTINS

SP-A a SP-D

- velké glykosylované proteiny (SP-D má 355 AK)
- ve vodě rozpustné
- kolektiny, kalcium-dependentní, vázající cukry

SP-B a SP-C

- malé peptidy (35 AK), vysoce hydrofilní
- schopnost snižovat povrchové napětí
- důležité pro rozprostření surfaktantu na povrchu alveolu

Metabolismus

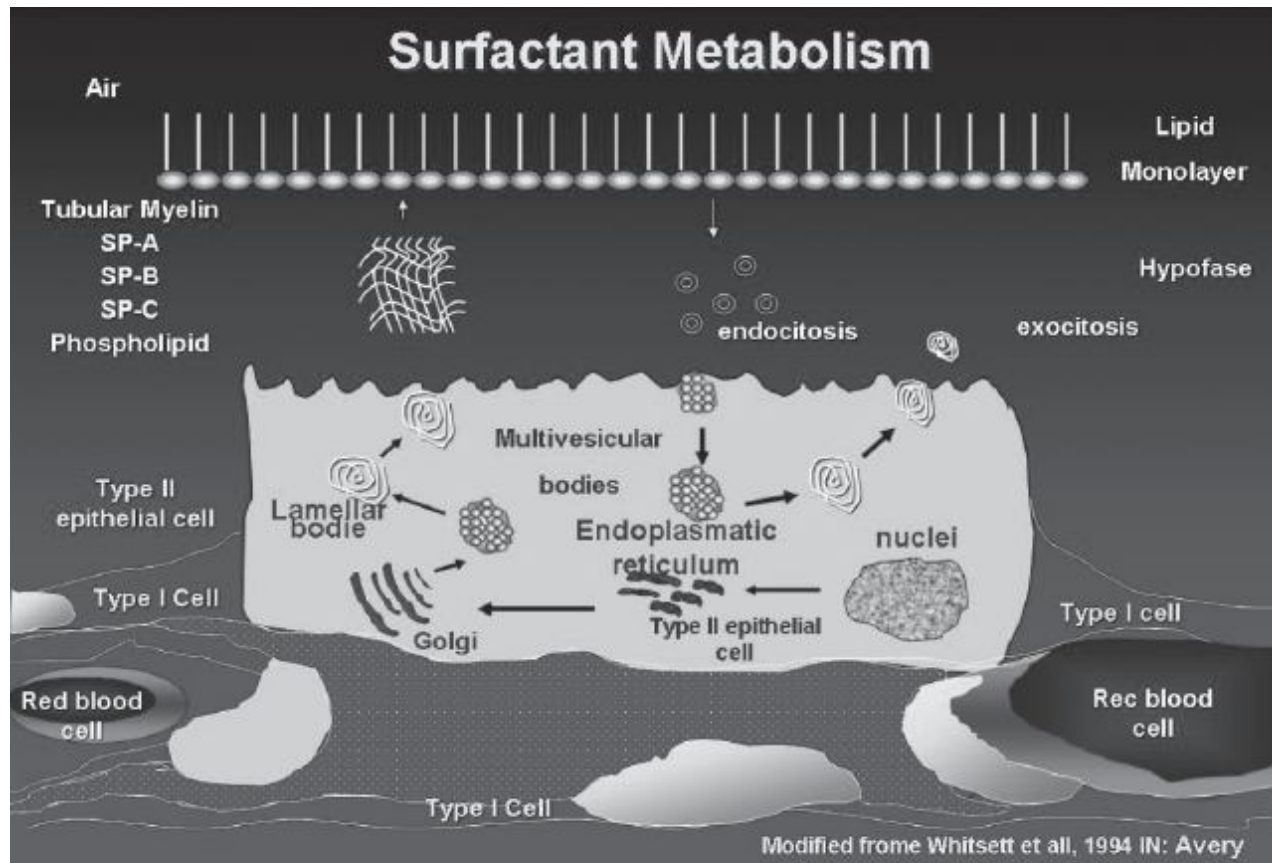
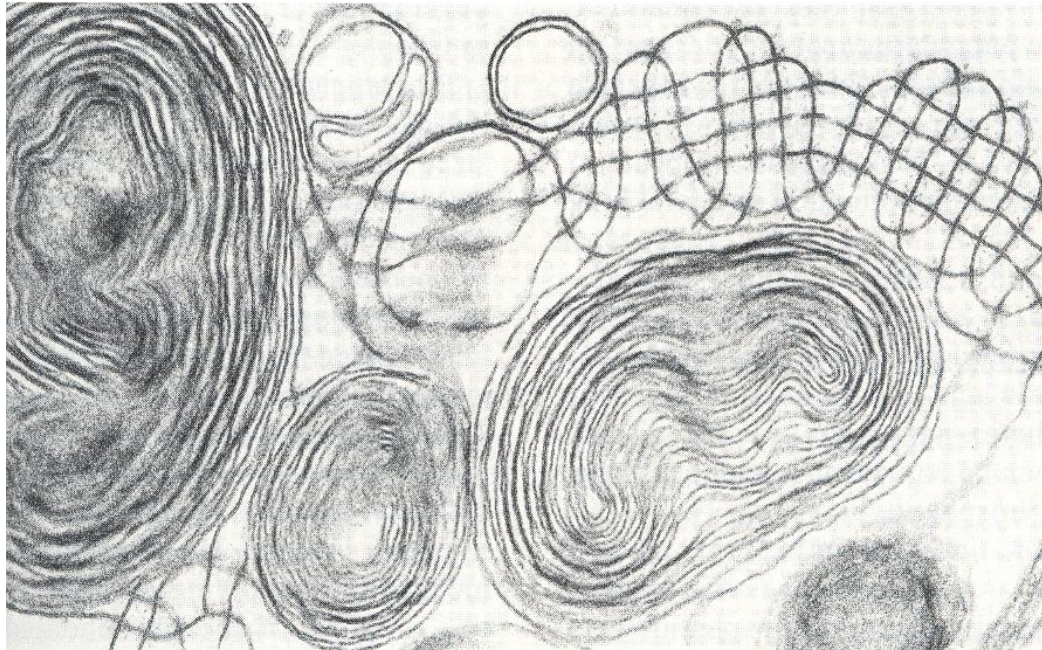

Figure 2 - Surfactant intracellular metabolism. Modified from Whitsett et al³⁰

- DPPC je syntetizován rER
- přenesen do lamelárních tělísek spolu s SP-B a SP-C
- lamelární tělíska jsou zásobní a sekreční granula obklopená membránou
- fusují s plasmatickou membránou.

- Lamelární tělíska a tubulární myelin
- Lamelární tělíska mají kyselé vnitřní prostředí a mají vysoký obsah vápníku.
- V alveolárním prostoru se transformují na trojrozměrnou síť - tubulární myelin.
- TM obsahuje asi 1 obsahu všech fosfolipidů v alveolu.

Vlastnosti surfaktantu

- Jakmile je vyloučen do alveolárního prostoru, rychle vytvoří fosfolipidový film mezi fází vodnou a vzduchem (u novorozenců po prvním nadechnutí).
- Snižuje povrchové napětí tension, když dojde při výdechu k jeho stlačení (plíce nekolabují).
- Proteiny surfaktantu působí jako obrana proti patogenům (rozpoznání a opsonizace bakteriálních, houbových, virových povrchových oligosacharidů).

Regulace tvorby surfaktantu

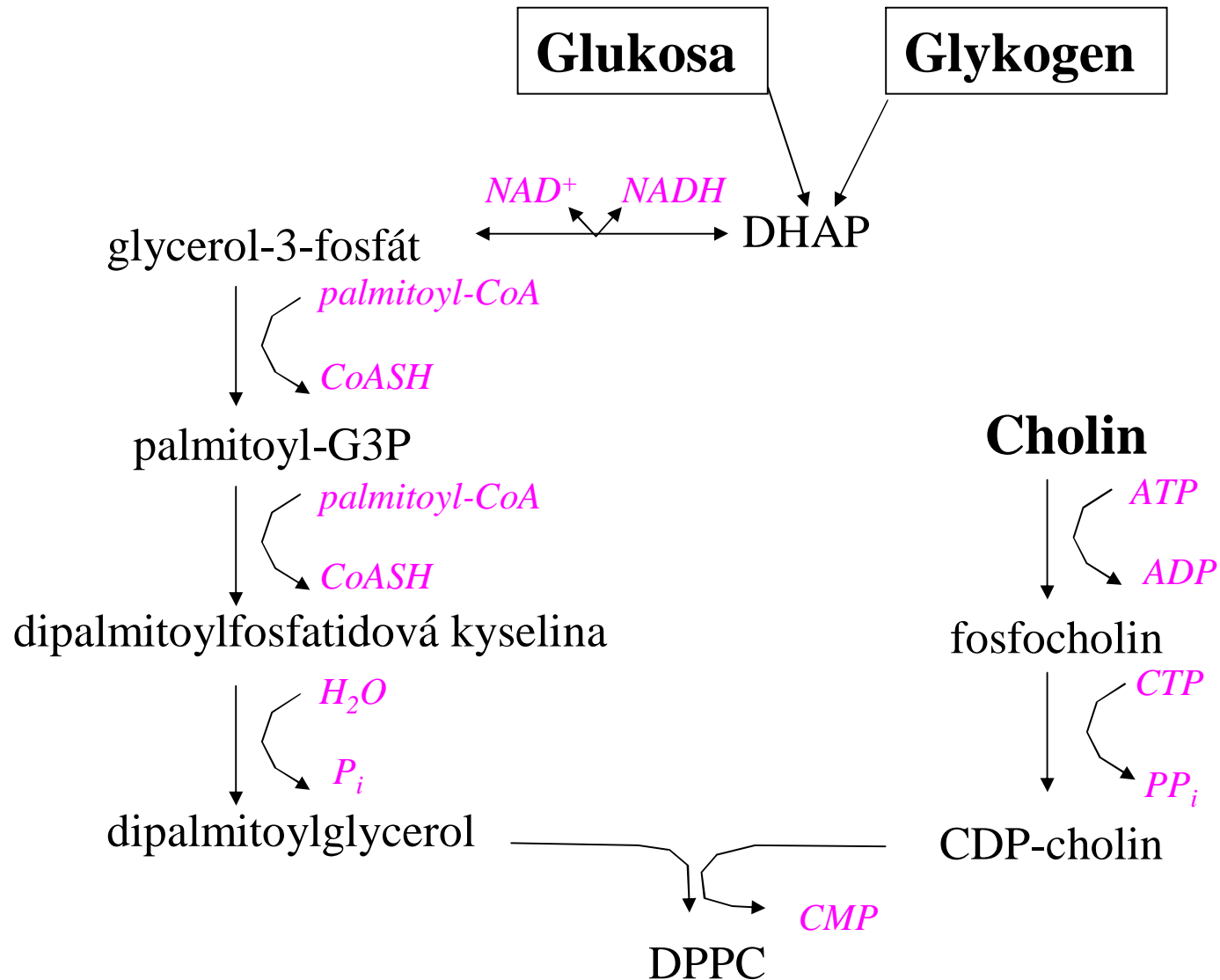
- napnutí alveolární stěny hyperventilace - hluboké dechy, zívání
- acetylcholin
- beta-agonisté
- kortikoidy - zralost novorozenců
- thyroxin

Syntéza plicních lipidů

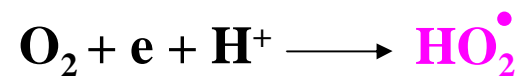
Substráty pro syntézu *de novo*

- glukóza a glykogen —————> glycerol-3-fosfát
- cholin, etanolamin, inositol —————> polární hlavy
- mastné kyseliny exogenní
- mastné kyseliny endogenní z laktátu

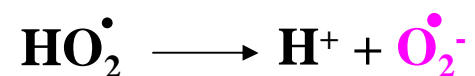
Syntéza DPPC *de novo*

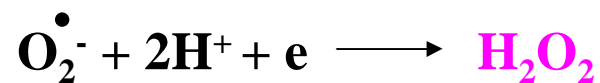
ROS

hydroperoxidový radikál

superoxidový radikál

peroxyd vodíku

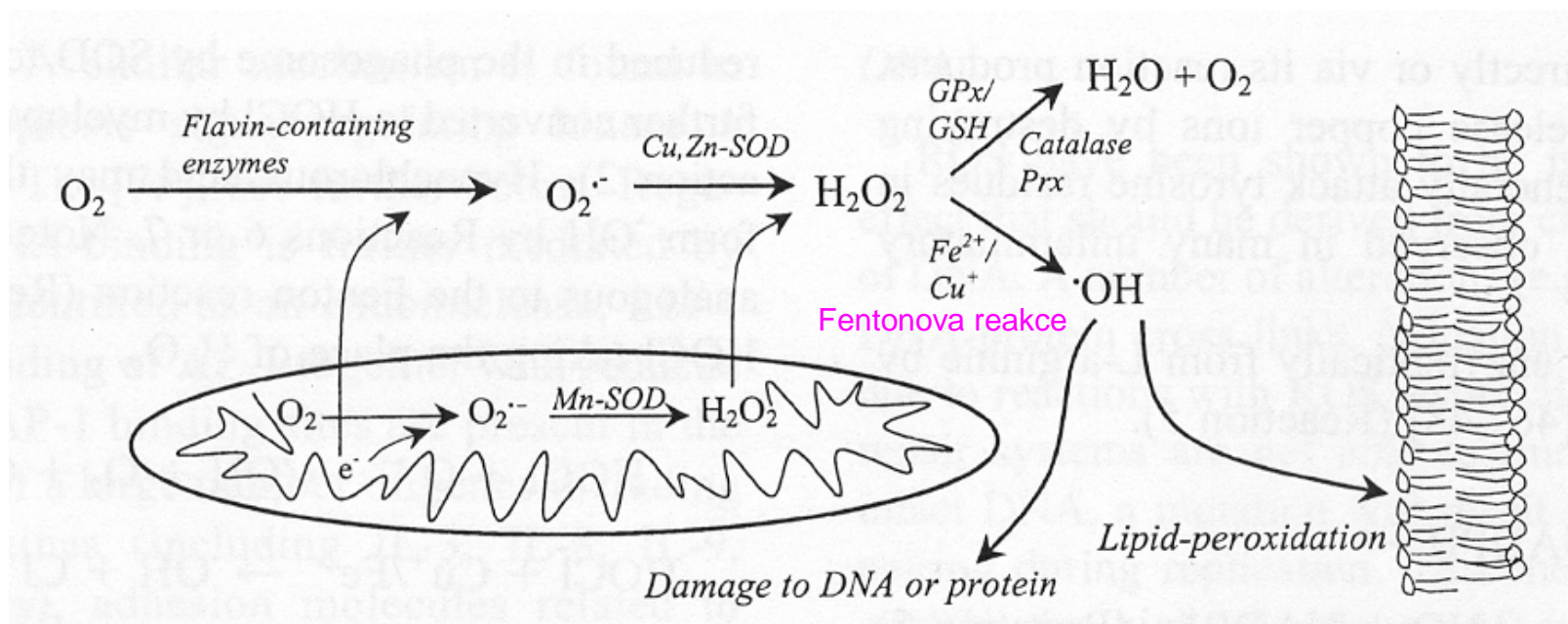

hydroxylový radikál

Oxidativní a antioxidantní systém v buňce

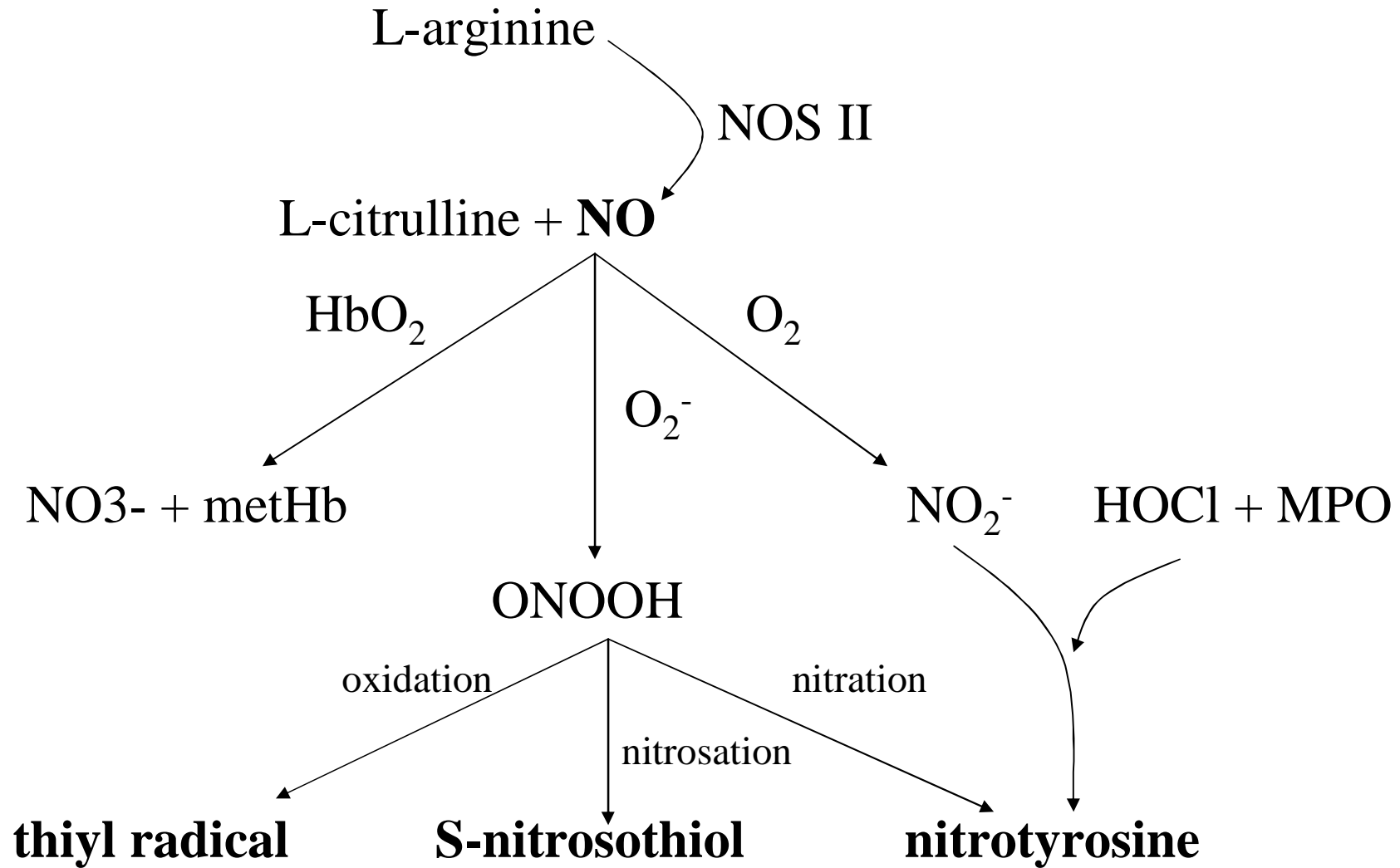
- Superoxid se v buňce tvoří ve značném množství – cytosol a mitochondrie (hlavně z elektronů, které unikly z mitochondrie z dýchacího řetězce).
- Dvě molekuly $O_2^{\cdot-}$ rychle dismutují na O_2 a H_2O_2 . H_2O_2 neustále proudí mezi buněčnými kompartmenty jako zdroj ROS.

Endogenní zdroje ROS:

PIO_2 , O_3 , NO , NO_x , SiO_2 , kouření, infekce, radiace, hypoxie/reoxygenace, ischemie/reperfuse.

RNS

Antioxidační ochrana

Enzymy vychytávající volné radikály

Enzymes	Reaction
Superoxide dismutase (SOD)	$2O_2^{\bullet -} + 2H^+ \rightarrow H_2O_2 + O_2$
Catalase	$2H_2O_2 \rightarrow 2H_2O + O_2$
Glutathione peroxidase (GPx)	$ROOH + 2GSH \rightarrow ROH + H_2O + GSSG$
GSH = reduced glutathione, GSSG = oxidized glutathione	

Součásti antioxidační ochrany

Endogenous Antioxidants	Dietary Antioxidants	Metal Binding Proteins
NADPH and NADH	Vitamin C (Ascorbic acid)	Ceruloplasmin (copper)
Glutathione and thiols (-SH)	Vitamin E (Tocopherols)	Metallothionein (copper)
Ubiquinol (coenzyme Q)	Carotenoids	Albumin (copper)
Uric acid		Transferrin (iron)
Bilirubin		Ferritin (iron)
Metalloenzymes		Myoglobin (iron)

Ochrana proti ROS

Enzymatická: tetravalentní redukce

monovalentní redukce:

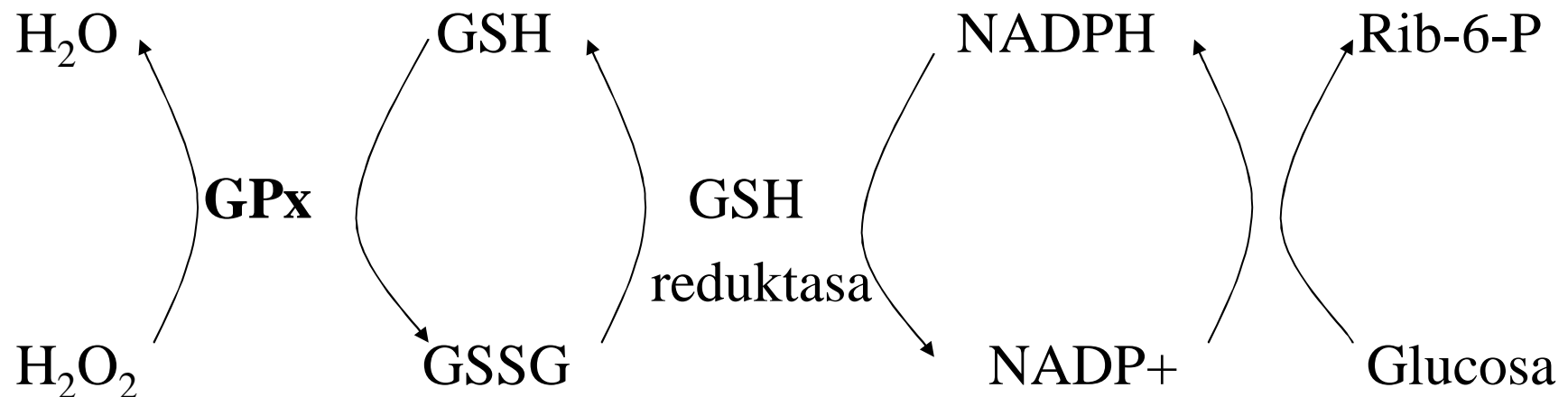
Zn/Cu-SOD cytosolická

Mn-SOD mitochondriální

Zn/Cu-SOD extracelulární (Zn/Cu)

kataláza (pouze v erytrocytech)

glutathion GPx (Se) - 2 cytosolické, membránová, extracelul.

Ochrana proti ROS

Neenzymatická: scavangery (nízkomolekulární)

vitamin E - lipoperoxidy

vitamin C - O_2^- , $\cdot OH$, Fe^{3+} Fe^{2+}

β -karoten (O_2^-), **kys. močová** (O_2^-), **glukóza** (OH),
bilirubin ($LOO\cdot$)

Fe sekvestrace (bezpečná vazba)

transferrin, ferritin, ceruloplasmin, haptoglobin, laktoferrin

Plíce: nitrobuněčné enzymy

epithelial lining fluid (GSH 100x vyšší než v plazmě,

kataláza, SOD, GPx)

Kolagen

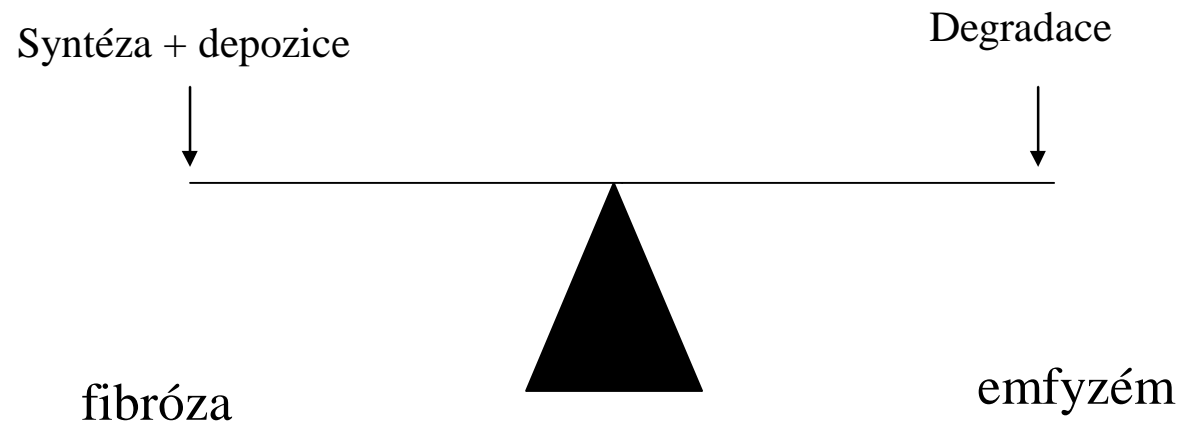
90% tvoří kolagen I a III

Intersticiium – kol I, III, V, VI

Bronchy – kol II

Cévy – kol I, III, VIII

Bazální membrány – kol IV, V

Degradace

Specifické enzymy – matrixové metaloproteinasy
(MMP's)

Intersticiální kolagenasa, želatinasy, stromelysyn

MMP's inhibují specifické tkáňové inhibitory (TIMP's)